№ 55: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДНОСТІ

Тема номера: Проблеми перекладності

РЕДАКЦІЯ VERBUM

27 ЛИСТОПАДА 2019

Шановні читачі! Біблійна історія про Вавилонську вежу розповідає про пихатих людей, які запрагнули дорівнятися до Бога. Щоб цей намір завершився поразкою, Богові тільки й треба було розділити їхню спільну мову на багато різних. Втрата комунікації означала розсіяння народів. Коли ж на апостолів був зісланий Святий Дух, вони отримали здатність проголошувати спасенну істину Євангелія різними мовами, щоб усі народи об'єднати у Христову Церкву, не нівелюючи їхньої мовної ідентичності.

Абель Ґріммер, «Вавилонська вежа», кінець XVI століття

Сьогодні майже все піддатне перекладу; але майже завжди ціною перекладу стає втрата

відтінків і контекстів. Іноді аж виникає туга за універсальною мовою, але вона минає, щойно спадають на думку людські спроби таку мову створити: штучну, збіднену, однакову для всіх. У цьому номері «Вербуму» йтиметься про переклади – нехай недосконалі, але цінні тим, що спонукають нас виходити поза звичні структури й дивитися на світ із трохи іншого боку, ніж ми звикли в лоні рідної мови.

Розпочинається номер із розмови з отцем Петром Октабою OP про метод читання *lectio divina* та про значення перекладів для глибокого розуміння Біблії. Читання Святого Письма (як і читання взагалі) від початку було спільнотною практикою, але цей його аспект особливо важливий сьогодні, коли людям так легко сховатись у свою інформаційну бульбашку. Інший урок *lectio divina* полягає в тому, що не треба задовольнятися тільки однією версією подій: адже й жоден із перекладів Біблії «не може передати всіх сенсів тексту, тому варто використовувати різні, аби, порівнюючи їх, відкривати глибший сенс прочитаних фрагментів».

Анн-Марі Пельтьє пише про множинність сенсів Святого Письма, із якою пов'язана його здатність одночасно живити побожного читача своїми плодами й вистоювати супроти вітрів сучасності. Часом із цим обширом біблійних сенсів буває бентежно, однак уже перші натхненні автори розуміли його цінність: усе-таки П'ятикнижжя було укладене не як єдиний, уніфікований текст, а як мозаїка з численних малих редакцій, «багатства яких фінальне кодифікування не лише не намагалося, а й не прагнуло применшити». Вони знали, що версії, переклади, перепрочитання запрошують читача – сприймача – проживати Боже слово тут і тепер.

Марек Ґжеляк розповідає про значення латини для Католицької Церкви в історії й сьогодні та про те, як перекладати з неї, щоб втрата сенсів не була катастрофічною. Ситуація латинської мови, якою не говорить жоден народ, доволі цікава. З еклезіального боку, вона підкреслює вселенськість, бо не прив'язує Церкву до якоїсь етнічної ідентичності. З боку ж мовців виникає проблема, бо латину ніхто не вивчає від народження, тож у неї нема природного повсякденного середовища; ба більше, деяких притаманних їй структур уже не залишилося в європейських мовах. Але ця мова – щось більше, ніж музейний експонат чи данина традиції.

Барбара Кассен проголошує принцип, який міг би стати підзаголовком «Європейського словника філософій»: «Більш ніж одна мова». Ці слова – про те, що далеко не все можна точно перекласти, та й не обов'язково; що кожна мова містить у собі численні версії, нехай не всі їх визнають словники та правописи; що по-справжньому відчути власну мову можна, лише навчившись розуміти бодай іще одну. Перекладачі, досвідчуючи обмеженість навіть найстараннішого добору відповідників, мають змогу працювати з відмінностями й перебувати на межі – спільнот, культур, світоглядів. І це, зрештою, достатня причина, аби прагнути перекладати.

РЕДАКЦІЯ VERBUM 27 ЛИСТОПАДА 2019

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**